CZU: 347.921.8:347.924:347.91/.95(478) **https://doi.org/10.59295/sum3(183)2025_01**

ASPECTELE AFERENTE ARGUMENTĂRII JURIDICE PRIN PRISMA ANALIZEI PRACTICII JUDICIARE ÎN CAZUL ÎNCASĂRII DIN CONTUL EXECUTORULUI JUDECĂTORESC A CHELTUIELILOR DE ASISTENȚĂ JURIDICĂ

Olga BACIU,
Universitatea de Stat din Moldova

În cadrul oricărui sistem juridic, accesul la justiție și la asistență juridică reprezintă piloni fundamentali ai drepturilor individuale și ai statului de drept. În Republica Moldova, dreptul la încasarea cheltuielilor de asistență juridică în cadrul procesului civil este reglementat în special de Codul de procedură civilă și reprezintă o garanție esențială pentru cei care necesită sprijin în fața instanțelor de judecată sau în alte aspecte legale, inclusiv cele ce țin de contestarea actelor executorilor judecătorești. Însă, aplicarea neuniformă a prevederilor legale ce țin ce încasarea cheltuielilor de asistență juridica în cadrul contestării actelor executorului judecătoresc reprezintă un aspect problematic pentru aceștia, luând în considerație statutul procesul al executorilor judecătorești.

Cuvinte-cheie: *contestare, executor judecătoresc, argumentare juridică, cheltuieli pentru asistență juridică, reclamant, pârât, intervenient.*

ASPECTS RELATED TO LEGAL REASONING THROUGH THE LENS OF THE ANALYSIS OF JUDICIAL PRACTICE IN THE OF COLLECTION FROM THE BAILIFF'S ACCOUNT OF LEGAL ASSISTANCE EXPENSES

Within any legal system, access to justice and legal aid are fundamental pillars of individual rights and the rule of law. In the Republic of Moldova, the right to collect expenses for legal assistance in the civil process is regulated in particular by the Code of Civil Procedure and represents an essential guarantee for those who require support before the courts or in other legal matters, including those related to contesting the documents of the bailiffs. However, the non-uniform application of the legal provisions regarding the collection of legal aid expenses in challenging the acts of the baillifs represents a problematic aspect for them, taking into consideration the legal status of the judicial executors.

Keywords: *appeal, bailiff, legal argumentation, expenses for legal assistance, claimant, defendant, intervener.*

Introducere

Asigurarea dreptului la asistență juridică calificată este un indicator al eficienței mecanismului de protecție a drepturilor și libertăților omului într-un stat democrat bazat pe drept. Potrivit cercetătorilor [1, p. 193-194], efectivitatea accesului la justiţie implică, în primul rând, ca accesul la justiţie să fie eficace, ceea ce presupune că statul trebuie să permită accesul la justiţie a oricărei persoane, astfel încât aceasta să-şi poată satisface interesele pe care le-a urmărit prin promovarea litigiului în faţa judecătorului [2], inclusiv, utilizând dreptul la asistență juridică în cadrul procesului. Referindu-ne la asigurarea dreptului fiecăruia la condiţiile cele mai bune pentru accesul liber la justiţie [3, p. 43], Constituţia Republicii Moldova (art. 20) dispune: „Orice persoană are dreptul la satisfacţie efectivă din partea instanţelor judecătoreşti competente împotriva actelor care violează drepturile, libertăţile şi interesele sale legitime” [4]. Realizarea controlului judecătoresc asupra actelor de dispoziție a executorului judecătoresc reprezintă una din manifestările a principiului legalității și accesului liber la justiție stabilit în art. 20 al Constituției Republicii Moldova [1, p. 1]. Raportând aplicarea controlului judecătoresc, la procedura de executare silită, este de menționat că prin reglementările sale, legiuitorul a inserat în Codul de executare la titlul IV, capitolul XIV reglementări referitor la procedura de contestare a actelor executorului judecătoresc [5, p. 253].

Eficiența sistemului de executare este de o importantă majoră pentru sistemul de justiție civil. Aceasta este una din instituțiile fundamentale ale dreptului procesual civil și o componentă importantă a justiției

într-un stat de drept ce se bazează pe principiul legalității, care conferă valoare și importantă drepturilor persoanelor ce au încredere în actul de justiției [6, p. 242].

Însă, orice reglementare juridică neapărat trece peste „cenzul" aplicării acesteia în practică. Din păcate, indiferent de domeniu, în multe cazuri putem constata că aplicarea în practică a reglementărilor juridice diferă de nu numai de spiritul legii, dar și de buchea ei. În prezentul studiu ne vom referi la aspectele ce țin de argumentarea juridică prin prisma analizei practicii judiciare în cazul încasării din contul executorului judecătoresc a cheltuielilor de asistență juridică.

Astfel, prioritar dorim să menționăm că în cadrul procedurii de executare a actele de executare întocmite de executorul judecătoresc sau acțiunile/inacțiunea acestuia pot fi contestate de către părţi şi de alţi participanţi la procesul de executare, precum şi de terţii care consideră că prin actele de executare sau acţiunile/inacţiunea executorului judecătoresc le-a fost încălcat un drept recunoscut de lege [7]. În corespundere cu prevederile art. 163 alin. (1) Cod de executare: „Reclamaţiile din cererea privind contestarea actelor de executare întocmite de executorul judecătoresc sau a acţiunilor/inacţiunii acestuia **se înaintează împotriva creditorului sau debitorului**. […]. **Executorul judecătoresc atras din oficiu în calitate de intervenient accesoriu este obligat**, **dacă sunt întrunite condițiile art. 119 din Codul de procedură civilă nr. 225/2003, să prezinte instanței de judecată copia certificată a procedurii de executare** *și să dea explicații scrise re*feritoare la actele contestate" [7]. În pofida conținutului reglementărilor citate, atestăm o practică judiciară neuniformă a instanțelor de judecată în ceea ce ține de aplicarea acestor reglementări în cazul încasării cheltuielilor de asistență juridică. Subliniem, că în urma analizei normei citate, concluzionăm că executorul judecătoresc nu poate întruni calitatea procesuală de pârât în atare cazuri.

Prin urmare, având în vedere că executorul judecătoresc este atras în proces în calitate de intervenient accesoriu și depune doar explicații scrise referitoare la actele contestate, se impune necesitatea încasării cheltuielilor de asistență juridică din contul pârâtului, dat fiind faptul că acțiunea se înaintează împotriva creditorului sau debitorului, fapt consemnat expres în art. 163 alin. (1) Cod de executare.

Totodată, potrivit art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă „Instanţa judecătorească **obligă partea care a pierdut procesul să plătească,** la cererea părţii care a avut câ*ştig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acţiunea* **reclamantului** a fost admisă parţial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporţional părţii admise din pretenţii, iar pârâtului – proporţional părţii respinse din pretenţiile reclamantului" [8]. De asemenea, în conformitate cu art. 96 alin. (1) Codul de procedură civilă „Instanţa judecătorească **obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părţii care a avut câștig de cauză** cheltuielile ei de asistenţă juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare şi rezonabile" [8].

Ținem să menționăm că noțiunea de „parte în proces" este prevăzută de art. 59 alin. (1) CPC și stabilește că „**Parte în proces (reclamant sau pârât)** poate fi orice persoană fizică sau juridică prezumată, la momentul intentării procesului, ca subiect al raportului material litigios" [8].

Luând în considerație normele specificate supra, se observă faptul că cheltuielile de asistență juridică urmează a fi încasate doar din contul pârâtului sau reclamantului, ci nicidecum din contul executorului judecătoresc ce deține calitatea procesuală de intervenient accesoriu.

Ținând cont de rolul incontestabil al instanței de judecată în procedura de executare, ce are menirea să asigure corectitudinea, promptitudinea și eficiența executării silite, menționăm că la examinarea cauzelor civile urmează să se atragă atenția și la pct. 25 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 10 din 16.12.2013 ce stipulează că „Potrivit art. 163 alin. (1) CE, reclamațiile din cererea privind contestarea actelor de executare întocmite de executorul judecătoresc sau acțiunilor/inacțiunilor acestuia se înaintează creditorului sau debitorului. **Astfel, executorul nu are un interes procesual în finalitatea soluționării contestației, neputând fi încadrat în nici o calitate procesuală, însă acesta poate fi invitat să dea explicații referitoare la actele contestate**" [9].

În contrast, analizând practica judiciară (exemplificativ: **Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, nr. 25-1318/20 din 27.06.20**20 [10], **Î**ncheierea nr. 25-48/19 din 22.10.2019 emisă de Judecătoria Edineț (sediul Central) [11] ș.a.) observăm, că judecătorii, în cadrul procesului contestării actelor executorilor judecătorești dispun „...încasarea din contul executorului judecătoresc *** în beneficiul lui *** *a*

*cheltuielilor de asistență juridică în mărime de *** lei"* ș.a. Prin urmare, se constată că instanța de judecată, în temeiul art. 94 alin. (1) și art. 96 alin. (1) CPC dispune compensarea cheltuielilor de asistență juridică din contul executorului judecătoresc, fără a lua în calcul calitatea executorului judecătoresc pe care o are în cauza respectivă.

De asemenea, ținem să remarcăm că în situația în care se contestă încheierea executorului judecătoresc privind corectarea erorilor, urmează a se face referire la prevederile art. 65 Cod de executare „(1) La îndeplinirea atribuțiilor și a îndatoririlor sale legate de punerea în executare a documentelor executorii, executorul judecătoresc emite încheieri, întocmește procese-verbale și alte acte de procedură.

(2) Erorile materiale sau formale comise la întocmirea actelor indicate la alin. (1) se pot corecta de către executorul judecătoresc din oficiu sau la cererea motivată a părții interesate *și* **nu pot servi temei de contestare sau de anulare a actului executorului judecătoresc**.

(3) Cererea privind corectarea erorilor menționate la alin. (2) va fi soluționată de executorul judecătoresc în cel mult 5 zile de la primire, prin emiterea fie a unui alt act procedural, fie a unei încheieri de refuz în corectarea actelor, după caz.

(4) Încheierea privind refuzul corectării actelor poate fi contestată în instanță de judecată în decursul a 5 zile de la comunicare." aplicate în coroborare cu art. 163 alin. (3^1) Cod de executare ce stipulează că **„Nerespectarea cerințelor prevăzute la art. 65 alin. (3) din prezentul cod servește drept temei pentru scoaterea cererii de pe rol în conformitate cu prevederile art. 267 lit. a) din Codul de procedură civilă**" [7].

Relevante cazului fiind și prevederile art. 97 alin. (3) CPC ce prevăd că: „Dacă reclamantul a intentat acțiunea fără a înainta în prealabil pretenții pârâtului, iar pârâtul a recunoscut în judecată imediat pretențiile, **cheltuielile de judecată se suportă de către reclamant**" [3].

Altă circumstanță conexă subiectului dat este faptul că, executorul judecătoresc este obligat să prezinte instanței de judecată copia certificată a procedurii de executare, ceea ce implică costuri suplimentare pentru executorul judecătoresc.

Astfel, reiterăm că executorul judecătoresc are dreptul la rambursarea cheltuielilor suportate pentru eliberarea copiei autentificate a procedurii de executare în condițiile pct. 11.6 din Hotărârea de Guvern nr. 886 din 23.09.2010, prin care a fost aprobat Regulamentul privind modul de determinare a mărimii taxelor pentru efectuarea actelor executorului judecătoresc și a spezelor procedurii de executare „taxa pentru eliberarea copiei autentificate a procedurii de executare – 1 unitate convențională. Pentru procedurile de executare transmise în arhivă, se aplică o taxă suplimentară de 1 unitate convențională. În cazul în care solicitarea copiei dosarului de executare este făcută din oficiu de către instanța de judecată, aceste cheltuieli se încasează în conformitate cu prevederile art. 94 al Codului de procedură civilă, executorul judecătoresc urmând **să expedieze alăturat copiei dosarului, borderoul de calcul al taxei.** În cazul în care solicitarea copiei dosarului de executare este făcută din oficiu de către organele de drept, **taxa se achită de persoana care a sesizat respectivul organ**" [12].

În acest sens, menționăm că în cazul contestării actelor de executare întocmite de executorul judecătoresc sau a acţiunilor/inacţiunii acestuia, **executorul judecătoresc este atras din oficiu în calitate de intervenient accesoriu și este obligat să prezinte instanței de judecată copia certificată a procedurii de executare** [7], fapt prevăzut la art. 163 alin. (1) din Codul de executare. Totodată, prevederile art. 163 alin. (1) din Codul de executare, urmează a fi aplicate în coroborare cu normele juridice ce guvernează principiul probațiunii, prevăzut în Capitolul X din Codul de procedură civilă și nu separat.

Or, potrivit art. 163 alin. (2) al Codului de executare „*În cazul contestării actului întocmit de executorul judecătoresc,* **sarcina probațiunii este pusă în seama reclamantului.**" De asemenea, în conformitate cu art. 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă „**Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă** drept temei al pretențiilor *și* obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel" [7]. La fel și prevederile art. 119 alin. (1) din Codul de procedură civilă, stabilesc că „**Probele se adună** *și* **se prezintă de către părți** și de alți participanți la proces. **Dacă în procesul de adunare a probelor apar dificultăţi, instanţa este obligată să contribuie**, la solicitarea părţilor şi altor participanţi la proces, la adunarea şi prezentarea probelor necesare, cu excepția cazurilor în care instanța constată că cererea de reclamare a probelor este înaintată în mod neîntemeiat și cu scopul vădit de a tergiversa examinarea cauzei sau proba

reclamată este în mod vădit lipsită de pertinență. (2) În cererea de reclamare a probei trebuie să fie specificate proba şi circumstanţele care ar putea fi confirmate sau infirmate prin acea probă, **cauzele ce împiedică dobândirea probei**, locul aflării ei" [8].

Având în vedere că, în conformitate cu art. 44 din Codul de executare, **părțile procedurii de executare au dreptul să ia cunoștință de materialele procedurii de executare, să facă extrase** și **copii de pe materialele procedurii de executare** [7], cât și faptul că potrivit art. 56 alin. (2) din Codul de procedură civilă, **participanții la proces se bucură de drepturi procesuale și obligațiuni egale** [2], considerăm că reclamantul urmează să prezinte în instanța de judecată copii din dosarul de executare și doar în cazul în care se află în imposibilitate de a le obține, instanța de judecată urmează să oblige executorul judecătoresc să prezinte copia certificată a procedurii de executare.

Relevante fiind și prevederile art. 138 alin. (1) – (3) CPC „(1) Înscrisurile se depun în judecată de către părți și de alți participanți la proces. **La solicitarea acestora, înscrisurile sunt reclamate de instanță părților, altor participanți la proces, precum** și **persoanelor care nu sunt participanți la proces**.

(1[1]) Dacă participantul la proces nu execută încheierea judecătorească privind prezentarea înscrisurilor și pe parcursul examinării cauzei se constată că acestea sânt deținute de participant, dar nu au fost prezentate, instanța poate considera dovedite afirmațiile participantului care a solicitat prezentarea, cu privire la cuprinsul înscrisurilor reclamate.

(2) **Dacă înscrisul se păstrează la o autoritate, organizație sau la o altă persoană sau instituție, instanța, la cererea participantului la proces, dispune prezentarea lui în termen. Această prescripție nu se referă la înscrisurile care pot fi obținute fără concursul instanței. Obținerea și prezentarea înscrisului se fac pe cheltuiala solicitantului.**

(3) Dacă pentru soluționarea cauzei importanță are numai o parte din document, instanță primește un extras din el, autentificat în modul stabilit de lege" [8].

Prin urmare, în lumina celor analizate, putem **formula următoarele concluzii:**

În cazul contestării actelor executorilor judecătorești, cheltuielile de asistență juridică urmează a fi încasate din contul pârâtului sau reclamantului, fapt prevăzut de prevederile art. 94, 96 Codul de procedură civilă coroborate cu art. 59 alin. (1) Codul de procedură civilă și art. 163 alin. (1) Cod de executare, or, executorul judecătoresc este atras din oficiu în calitate de intervenient accesoriu și nu are un interes procesual în finalitatea soluționării contestației, neputând fi încadrat în nici o calitate procesuală, însă acesta poate fi invitat să dea explicații referitoare la actele contestate.

De asemenea, se atrage atenția că, în situația când se contestă încheierea executorului judecătoresc privind corectarea erorilor și nu au fost respectate cerințele prevăzute la art. 65 alin. (3) Cod de executare, aceasta servește drept temei pentru scoaterea cererii de pe rol în conformitate cu prevederile art. 267 lit. a) din Codul de procedură civilă, fapt consemnat în art. 163 alin. (3[1]) Cod de executare.

Totodată, specificăm, că în cazul când executorul judecătoresc este obligat să prezinte instanței de judecată copia certificată a procedurii de executare, executorul judecătoresc are dreptul la rambursarea cheltuielilor suportate pentru eliberarea copiei autentificate a procedurii de executare în condițiile pct. 11.6 din Hotărârea de Guvern nr. 886 din 23.09.2010, prin care a fost aprobat Regulamentul privind modul de determinare a mărimii taxelor pentru efectuarea actelor executorului judecătoresc și a spezelor procedurii de executare.

Bibliografie:

1. Chiriţă R. *Paradigmele accesului la justiţie. Cît de liber e accesul la justiţie?* În: *Pandectele Româ*ne, 2006, nr. 1, p. 176- 214
2. ŢURCAN, Olesea. *Limitele şi caracterul efectiv al dreptului de acces la justiţie*. In: *Legea şi Viaţa*, 2017, nr. 5(305), pp. 53-58. ISSN 2587-4365
3. GUCEAC, Ion. *Liberul acces la justiţie în legislaţia naţională şi prevederile convenţiei europeane pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale*. In: *Revista de Ştiinţă, Inovare, Cultură şi Artă „Akademos",* 2011, nr. 2(21), pp. 42-46. ISSN 1857-0461.
4. *Constituţia Republicii Moldova din 29.07.1994.* În*: Monitorul Oficial* nr. 1 din 18.08.1994.

5. STRATULAT, Gheorghe. *Controlul judecătoresc în procedura de executare silită civilă*. In: *Integrare prin cercetare şi inovare.: Ştiinţe juridice, 9-10 noiembrie 2017, Chişinău.* Chisinau, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2017, R, SJ, pp. 253-256. ISBN 978-9975-71-924-7.
6. SANDU, Sandu. *Contestarea actelor executorului judecătoresc.* In: *Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova: . Ştiinţe juridice. Ştiinţe sociale, 16 septembrie 2022, Chişinău*. Chişinău, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2022, SJ, SS, pp. 242-244. ISBN 978-9975-142-54-0.
7. *Codul de Executare al Republicii Moldova: nr. 443 din 24.12.2004.* În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 214-220, art.704
8. *Codul de procedură civilă al Republicii Moldova: nr. 225 din 30.05.2003.* În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 285-294, art. 436
9. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 10 din 16.12.2013*
10. *Portalul Național al Instanțelor de Judecată © 2024. Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, nr. 25-1318/20 din 27.06.2020.* Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/34e26546-19ec-47fb-ba08-1651a0189bc2 [Accesat: 31.04.2024]
11. *Portalul Național al Instanțelor de Judecată © 2024. Încheierea nr. 25-48/19 din 22.10.2019 emisă de Judecătoria Edineț (sediul Central).* Disponibil: https://jed.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/9c3509b9-cca5-4661-928f-dc4c87491caf [Accesat: 31.04.2024]
12. *Hotărârea de Guvern privind aprobarea Regulamentul privind modul de determinare a mărimii taxelor pentru efectuarea actelor executorului judecătoresc şi a spezelor procedurii de executare: nr. 886 din 23.09.2010.* În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 191-193 art. 977

N. B.: *Studiu elaborat în contextul subprogramului „Consolidarea mecanismelor socio-economice şi juridice de asigurare a bunăstării şi securității cetățenilor” (CONSEJ), cifru 01.05.02, prezentat la conferința națională cu participare internațională „Formarea competențelor de cercetare, scriere și argumentare juridică la facultățile de drept” (21.03.2024).*

Date despre autor:
Olga BACIU, drd, asistent universitar, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0003-2502-8571
E-mail: baciu.olga@hotmail.com

Prezentat: 07.03.2025